

Молодіжний жаргон як лінгвосоціальне явище

До стилістично знижених шарів лексики, зокрема жаргонної, можна ставитися по-різному, але ігнорувати це мовне явище неможливо, адже “жаргонна лексика – неабиякий психо-емоційний подразник у сучасній мовній реальності” [5, с. 20]. Це явище заслуговує на вдумливе й обґрунтоване професійне вивчення. На нашу думку, категорично негативне ставлення до жаргонної лексики не може бути виправданим. Адже в суспільстві є не тільки національно свідомі, освічені громадяни, а й маргінальні особистості, люди поза законом зі своїм мовним світом, який задовольняє комунікативні потреби їх носіїв. Крім того, жаргонізми проникають у мову ЗМІ, політиків, органічно входять у художню літературу. Жаргонна лексика стає надбанням розмовної мови, у зв'язку з чим виникає необхідність вивчення цього лінгвістичного явища, виховання культури жаргоновживання та формування мовного смаку.

Історія вивчення жаргонної лексики пов'язана з працями небагатьох вчених-мовознавців. Зокрема, спробу дослідити жаргонну лексику здійснили В.Іванов, В.Боржковський, С.Пиркало, К.Широцький, Й.Дзензелівський, В.Товстенко. Ґрунтовне дослідження української жаргонної лексики належить доктору філологічних наук, завідувачу відділу соціолінгвістики Інституту української мови НАН України Лесі Ставицькій [4; 5; 6]. Укладений нею “Короткий Словник жаргонної лексики української мови” [6] – один із найновіших і найкращих словників такого типу. Він розкриває значення слова, подає його соціальну та стилістичну характеристику, а також подає короткий етимологічний коментар. Ця праця вмістила близько 4070 слів та 700 стійких словосполучень.

У цьому контексті актуальним бачиться вивчення конкретних різновидів жаргону, їх взаємозв'язків з іншими складовими національної мови і встановлення загальних закономірностей сутності існування й використання жаргону як лінгвосоціального явища. Оскільки мовлення є відбитком певних чинників (вікових особливостей людини, освіти, професії, роду занять та ін.), то й аналіз співвідношення загальноновживаних і вузькоспецифічних елементів у мові молодих людей набуває особливої актуальності.

Саме ці аспекти визначили мету дослідження, яка полягає у спробі виявити закономірності становлення і формування молодіжного жаргону в українській мові як складника лексикону молодих людей.

На сьогодні немає одностайної думки щодо назви поняття “жаргон”. Леся Ставицька послуговується терміном “жаргон” [4; 6], хоча в окремих статтях натрапляємо на “жаргон” [5]. Саме такий термін використовують у своїх наукових розвідках В.Т.Бусел [1], С.Я.Єрмоленко [2], Л.Ю.Шевченко [9]. Проблемою залишається з'ясування об'єму поняття “жаргон”. Так, у словнику за редакцією Світлани Єрмоленко читаємо: “Жаргон – соціальний діалект, яким користуються мовці, об'єднані спільними інтересами, захопленнями, професією, віком, ситуацією” [2, с. 60]. У “Великому тлумачному словнику сучасної української мови” під терміном жаргон розуміють мову якоїсь соціальної чи професійної групи, що відрізняється від загальнонародної наявністю специфічних слів і виразів, властивих цій групі [1, с. 272]. Нам імпонує думка мовознавців Л.Шевченко, В.Різуна та Ю.Лисенка, які вважають, що “жаргонізми використовуються не для приховування інформації від чужих, а для надання експресивного забарвлення назвам предметів та явищ, важливих для встановлення та вираження духовної єдності між ними” [7, с. 139].

Останнім часом поширеними є залучення жаргонних номінацій до мовлення теле- та радіопередач, газет, журналів тощо. Це пояснюється тим, що автори намагаються наблизити їх до кола слухачів (читачів), надати відтінку розкутості. Але жаргон здобуває позиції не лише у ЗМІ та музиці – найвідоміші імена нового покоління в сучасній літературі пов'язані з цим явищем. На нашу думку, представники молодого покоління літераторів навмисне вдаються до нагромодження жаргонів і цим прагнуть продемонструвати особисту творчу розкутість. Так, наприклад, жаргонна лексика представлена в літературному доробку Любка Дереша (“Культ”, “Архе”, “Поклоніння ящірці”), Світлани Пиркало (“Зелена Маргарита”, “Не думай про червоне”), Ірени Карпи (“Перламутрове порно”). Особливо нас зацікавили закономірності становлення і формування молодіжного жаргону в українській мові.

Молодіжний жаргон – один із складників розмовного стилю сучасної української мови, що

динамічно змінюється та поповнюється. Особливістю цього соціального діалекту є те, що з переходом до іншої вікової групи люди, як правило, перестають використовувати молодіжні жаргонізми в своєму мовленні; це своєрідна мовна мода, притаманна молодіжному середовищу. Але дуже часто спостерігаємо і протилежний процес: слова з молодіжного жаргону потрапляють до текстів публіцистичного та художнього стилів. Психологічною основою виникнення жаргону є бажання носіїв мови бути дотепними, прагнення вразити співрозмовника яскравістю висловлювання, уникнути звичних, затертих слів і виразів, пошуки нових, оригінальних мовних форм. Молодь не хоче вживати традиційні слова і звороти, якими користуються батьки, як не хоче і вдягатися традиційно. Інший чинник – це секретність; молодь хоче мати свій психологічний простір, куди не мають доступу дорослі. Мовознавець Кочерган М.П. вказує на ще одну причину живучості молодіжного жаргону – бажання “створити додаткову ідентифікуючу ознаку, яка виконувала б роль соціального символу й на основі якої можна було б здійснювати поділ на своїх (хто володіє певним жаргоном) і чужих...” [3, с. 309].

За походженням жаргонну лексику можна диференціювати на групи, до першої з яких належить лексика, що ґрунтується на загальнонародній мові і відрізняється від неї експресивною метафоризацією загальноживаних слів (*бомба* – шпаргалка; *капсули* – сусіди; *шнурки* – батьки; *простирадло* – конспект; *труба* – мобільний телефон).

На сучасному етапі життя молоді пов'язане з технікою, тому серед дієслів (друга група), які в жаргонній мові є назвами відносин між людьми чи характеризують поведінку людей, дуже багато “технічних” лексем. Наприклад, *наїхати* – накричати на когось; *грузитися* – бути не в настрої; *не заржавіти* – не забути своєї обіцянки; *зварювати* – збожеволіти; *перемикати* – про психічний стан, коли людина різко змінює поведінку, звичку тощо; *під'їхати* – знайшовши підхід до когось, домовитися, попросити про щось.

До третьої групи відносимо лексеми, що називають частини людського тіла, навмисне принижені молодими людьми: голова – *гарбуз*, *дня*, *каністра*, *каструля*, *ящик*; живіт – *барило*, *бункер*, *кендюх*, *матрац*; ноги – *кегли*, *клевні*, *копита*, *протези*, *ходулі*; ніс – *дюндель*, *нюхальник*, *п'ятак*, *рубильник*, *хобот*, *хрюндель*. Відчуваючи потребу у мовному коді, який був би нерозривним для сторонніх, молоді люди беруть поняття з вражень дитинства, з мультфільмів: *чебурашка* – людина з великими вухами; *покемон* – молода людина.

Деякі жаргонізми запозичені із жаргонів інших професійних груп, зокрема з кримінального: *стріла* – зустріч; *поганяло* – кличка, прізвисько; *пов'язати* – заарештувати; *нульовий* – людина без грошей; *лепінь* – піджак. Цікаво, що деякі загальновідомі кримінальні терміни в молодіжному жаргоні мають дещо інше значення: *ласти* – ноги, у кримінальному середовищі – руки; *крутий* – багатий, респектабельний, процвітаючий, у кримінальних колах – засуджений авторитетний рецидивіст.

У молодіжному жаргоні немало запозичень з англійської мови. Цю лексику можна поділити на декілька підгруп. До першої входять слова, що і за семантикою, і за звучанням збігаються з англійськими: *фейс* – обличчя; *парті* – вечірка; *упс* – вираження переляку, тривоги, здивування власній помилці; *трем* – трамвай; *тікет* – квиток; *клок* – годинник.

Друга підгрупа – слова, які в українському молодіжному жаргоні мають інше значення, ніж в англійській мові: *саунд* – гучна музика (в англ. – звук), *цент* – гривня (в англ. – 1/100 долара), *маздай* – будь-який предмет або людина, що низько оцінюється (в англ. *must die* – повинно вмерти).

До третьої підгрупи входять англійські слова, які в молодіжному жаргоні набули українських морфем, наприклад: *кульно* (від англ. *cool*) – гарно, дуже добре; *лібрарня* (від англ. *library*) – бібліотека; *наїтувати* (від англ. *night*) – ночувати.

Як правило, у молодіжному жаргоні діє закон мовної економії лексичних засобів, адже одне слово вмщує зміст цілого речення. Більше того, це слово включає в себе оцінку мовцем певної дійсності. Отже, саме жаргонізми реалізують емотивну та сугестивну функції комунікації, що є зрозумілими з погляду молодіжної аудиторії.

Слід зауважити, що в молодіжному жаргоні, подібно до літературної мови, лексеми можуть мати синоніми та антоніми. Так, літературному слову “гроші” відповідають *акча*, *аржан*, *бабки* (*бабло*), *бабоси*, *башки*, *башлі*, *голуби*, *дріжджі*, *дукати*, *гельдени*, *драхми*, *зуза*, *капуста*, *крейцери*, *лаве* (*лавуха*), *манка*, *нал*, *налічман*, *папір* (*папірчик*), *пеньонзи*, *повітря*, *прайс*, *рижики*, *сармат* (*сармачило*), *тугрики*, *фарш*, *фішки*, *хрусти*, *чабар*, *шайби* або ж друг, товариш – *аміго*, *батон*, *друган*, *друганчик*, *дружбан*, *кадр*, *корєфан*, *корєш*, *накателло*.

Якщо хлопець має якусь чітко виражену позитивну чи негативну ознаку, його можуть назвати

ботан, гідроцефал, тобто розумний; *бивень, вузьколобий, жлоб, понеділок, чурка, шланг, дятел* – розумово обмежений.

Натрапляємо на жаргонізми, що являють собою фразеологічні звороти: *друшляки пускати* – говорити дурниці; *зубами триматися за повітря* – нема за що триматися, стоячи в громадському транспорті; *жити в кайф* – жити, отримуючи насолоду, задоволення; *ірокез вийшов на стежку війни* – яскравий макіяж; *твій номер шостий* – не втручайся у справи інших.

Таким чином, молодіжна жаргонна лексика – відкрита динамічна система, яка активно розвивається, поповнюється новими, “свіжими” лексемами, які відображають зміни в нашому житті. Цікаво, що, як тільки жаргонізм стає загальновідомим, молодь швидко втрачає до нього інтерес і намагається знайти йому заміну.

У дослідженні жаргонної лексики української мови зроблені лише перші кроки. Результати нашого дослідження переконують, що опрацювання жаргонного лексикону потрібно продовжувати, бо саме він віддзеркалює розвиток нашого суспільства, наш менталітет, моральні принципи. Різномасштабне вивчення цієї лексичної системи сприятиме збагаченню нашої мови виражальними та експресивними засобами, а завдяки цьому і її повноцінному функціонуванню в різних сферах життя, на різних стилізованих рівнях з метою реалізації основної функції мови – комунікативної.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К.: Перун, 2002. – 1400 с.
2. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я.Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 222 с.
3. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. – К.: Академія, 2003. – 464с.
4. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. – К.: Критика, 2005. – 535с.
5. Ставицька Л. Слово про мову // Дивослово. – 2003. – №1. – С. 20-23.
6. Ставицька Л. Український жаргон. Словник. – К.: Критика, 2005. – 494с.
7. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред. А.П.Грищенка. – К.: Вища шк., 1997. – С. 212-213.
8. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред. М.Я.Плющ. – К.: Вища шк., 2003. – С. 134-135.
9. Шевченко Л.Ю. Сучасна українська мова: Довідник / За ред. О.Д.Пономаріва. – К.: 1993. – 336 с.

Музикаш О.Р.

Ужгородський національний університет

Науковий керівник – канд. філ. наук, доц. – Голик У.Р.

Варіанти конструкції *V+Ving* в сучасній англійській мові

The investigation of the problem of predicate on the whole and its particular aspects presents a considerable interest both in the theoretical plane and especially in the plane of foreign language investigation and teaching, where we deal with a different semantic and syntactic structure of the components [12, с. 152]. The problem of predicate functioning and predicativity is one of the most important syntactic problems, which is directly connected with the concept of sentence [1, с. 51-56]; and with the defining of the structural-semantic borders between sentence and other significant parts of language, i.e. word combinations and words proper.

Our work deals with the functioning of different constructions on the level of syntax. To be more precise, these constructions are used in the function of different types of predicate. Thus, the work will be also connected with the general questions about the usage and functioning of predicate. This theme presents a profound interest in the theoretical aspect and in the aspect of learning and teaching language, especially foreign, where we have to deal with an unusual syntactical structure and semantics of its components.

The study of the peculiarities of the formation of different variants of homonymous constructions and their functions on the level of syntax is very interesting and important.

The aim of our research is the study of the peculiarities of the constructions with the first verbal component in the Modern English language by means of defining their formal, semantic-cognitive and functional properties.

The following **objectives** are set in our work: